

Ho setjhaba se ratehang sa CUT

Molaetsa wa ka wa la15 Hlakubele 2021 o na le tshupiso.

Boetapele ba yunivesithi bo tshwere dikopano tse atlehileng le Makgotla Kemedi a Baithuti a khemphase ya Welkom le Bloemfontein ka la 18 Hlakubele 2021. Ditlhoko tsa baithuti ba rona le tsa Mokga wa Baithuti ba Aforika Borwa (SAUS) di ile tsa sekasekwa. Ke ile ka etela khemphase ya Welkom ka la 19 Hlakubele 2021 molemong wa ho rarolla ditlhoko tseo ba nang le tsona. Re leboha Makgotla Kemedi a Baithuti ka tsela e ahang eo dipuisano di tsamaileng ka yona.

Ho latela molaetsa wa pejana, Boetapele ba CUT bo hlompha qeto ya Mokga wa Baithuti ba Aforika Borwa ya ho kgina ditshebeletso ditsheng tsa thuto e phahameng naha ka bophara. Molemong wa ho tshehetsa baetapele ba baithuti qetong ena, ho tshetjhisitswe nako ya tshimollo ya dithuto ho tloha ka Labobedi la 23 Hlakubele ho ya Mantaha wa la 29 Hlakubele 2021. **Dintlha tse latelang ke sephetho se entsweng dikopanong tse mmalwa tse ileng tsa tshwarwa:**

- Kopanong e tshwerweng ka la 17 Hlakubele 2021, Boetapele ba CUT bo tjaetsemonwana tokiso ya khalendara ya dithuto ya selemo sa 2021. Sena se bolela hore nako ya boingodiso ba baithuti e tla eketswa ho tloha bekeng ya 23 ho ya 26 Hlakubele 2021. Boingodiso ba morao-rao ho nako bo tla dumellwa ho fihlela 6 Mmesa 2021. Dithuto tsohle tsa baithuti di tla thakgolwa ka la 29 Hlakubele 2021. Ha ho moithuti ya tla qhelelwa ka thoko ebang nako ya ho ingodisa e se e fetile ka ha maemo a jwalo a tla lekolwa ho latela mabaka a teng a ikgethileng a bile a utlwahala.
- Ha ho thibelo ya ditjhelete e tla etswa kgahlano le baithuti ba baholo ba tswang malapeng ao lekeno la ona le leng ka tlase ho R600 000, mme baithuti ba jwalo ba tla dumellwa ho ingodisa ho sa natse sekoloto sa bona ha feela ba ikemiseditse ho tekona tokomane ya kananelo ya sekoloto le ho fana ka ditokomane tse hlokehang.
- Ha ho thibelo ya ditjhelete e tla etswa kgahlano le baithuti ba batjha, mmoho le ba tswang dinaheng tsa matjhaba.
- Ditefo tsa sethato di tla nyehliswa, kapa di se hlokehe ho latela maemo a lekeno la baithuti.
- Nyollo ya ditefello tsa dithuto tsa selemo sa 2021 e tla ikarabella ho Letlole la Naha la Thuso ya Ditjhelete (NSFAS) ho baithuti bao le ba tshehetswang (70% ya baithuti). CUT e tla thusa baithuti ba kojwana di mahetleng ho ingodisetsa monyetla wa ho se nyollelwe tefello ya dithuto (10% ya baithuti).
- Ha ho baithuti ba baholo ba tla qhelelwa ka thoko boingodisong ba dithuto tsa selemo sa 2021 ka lebaka la tshebetso e mpe ya bona dithutong tsa selemo se fetileng.
- Boingodiso bo tla laolwa ho latela leano la Lefapha la Thuto e Phahameng le Kwetliso, ha mmoho le leano la CUT la kamohelo ya baithuti selemong sa 2021 ho ya 2025.
- Dibaka tsa bodulo ba baithuti di tla abuwa ka kotloloho ha feela melao ya bophelo bo botle le polokeho e latelwa ka botlalo.

Ho feta moo, netefatso ya dibaka tsa bodulo ba baithuti tsa poraefete e tswelapele. Ka kgwedi ya Hlakubele 2020, dibaka tsena ne di na le dibethe tse 477 khemphaseng ya Welkom, ha dibaka tse khemphaseng ya Bloemfontein di na le dibethe tse 2 158. Ho tloha nakong eo, ho ekeditswe ka dibethe tse 649 khemphaseng ya Welkom, ha Bloemfontein e netefalleditswe dibethe tse 1 865. Dibaka tsa bodulo tsa CUT di na le dibethe tse 247 (Welkom), le dibethe tse 859 (Bloemfontein). Ka kakaretso, ke dibethe tse 1 373 tse teng dibakeng tsa bodulo tsa CUT le dibakeng tsa poraefete khemphaseng ya Welkom, le dibethe tse 4 885 khemphaseng ya Bloemfontein. Kgabareng, moralo le kaho ya dibaka tsa bodulo tsa tlatsetso di thakgotswa, mme ho tla eketswa ka dibethe tse 400 Welkom, le tse 200 Bloemfontein.

Tlhekefetso ya batho ke sepolesa, haholo-holo baithuti nakong ya boipelaetso, ke ketso e soto e thunthetsang ditokelo tsa botho tse toboketswang ke Tokomane ya Ditokelo tsa Botho. Molaotheo wa Aforika Borwa wa 1996, o re *(10) motho ka mong o na le serithi le tokelo ya hore serithi sa hae se hlomphuwe le ho sireletswa; mme (12) Motho ka mong o na le tokelo ya bolokolohi kgahlano le diketso tsohle tsa dikgoka boemong ba setjhaba kapa ba poraefete*. Molao wa Boitshwaro wa CUT o ananela tokelo ya ho ipelaetsa hwa baithuti, le hore metjha e nepahetseng e latelwe nakong ya boipelaetso ntle le ho thunthetsa ditokelo tsa batho ba bang. Ka hoo, ha ho baithuti ba tla fetolwa mahlatsipa a ketso tsa dikgoka khemphaseng tsa rona. Baithuti bohle ba na le tokelo ya ho ipelaetsa, empa ditokelo tsa batho ha di a tlameha ho thunthetswa nakong eo. Yunivesithi le yona e na le maikarabelo a ho sireletsa baithuti, basebetsi le thepa.

Bookamedi ka tshebedisano mmoho le Lekgotla la CUT, ba tla tswelapele ho tshehetsa baithuti bohle ho ingodisetsa dithuto tsa selemo sa 2021 le ho simolla ka dithuto tsa bona. Tekanyetso ya ditjhelete ya ho tshehetsa baithuti ka kakaretso, ba kojwana di mahetleng, mmoho le bao lekeno la bona le leng ka tlase ho R600 000 empa ba patala kontane ntle le phumantsho ya ditjhelete ho tswa ho NSFAS, ke R90 miliyone selemong sena. Lekgotla la CUT le tjhaetse monwana ntlha ya hore sekoloto sa kgale se etsang R125 miliyone sa baithuti ba qetetseng ho ingodisa selemong sa 2015, se hlakolwe. Diqeto tsena di beha botsitso ba ditjhelete ba yunivesithi ka mosing hobane ho tlohla ka la 31 Tshitwe 2020, yunivesithi e kolotwa R1.33 bilyone. Re tla tswelapele ho buisana le mmuso wa naha le bankakarolo bohle ho rarolleng qaka ena.

Ke kopa tshwarelo ho baithuti bohle le basebetsi ba kgothetseng ba CUT mabapi le diphepetso tse teng nakong ena ya ho ingodisa. Ke a tshepa hore jwale re motjheng wa ho dumella baithuti ho ngodisa, e leng se tla thusa baithuti ba 13 000 ba tshehetswang ke letlole la NSFAS ho fumana ditshebeletso.

Re tla sebetsa mmoho le bankakarolo ho netefatsa hore selemo sa dithuto sa 2021 se thakgolwa ka nepo.

Ditumediso tse mofuthu.

Prof. Henk de Jager
Motlatsatjhanselara le Hlooho
(20 Hlakubele 2021)